

30. 6. ČTVRTEK 19.00 sál Regionálního muzea
30 JUNE THURSDAY 7.00 pm Regional Museum hall

Koncert k 111. výročí založení stálého kina v Českém Krumlově

A concert marking the 111th anniversary of the opening
of a cinema in Český Krumlov

Projekce němého filmu s živou hudbou z hudebního archivu českokrumlovského kina
Screening of a silent film with live music from the Český Krumlov cinema archive

Milenky starého kriminálního / The Lovers of an Old Criminal
v hlavní roli Vlasta Burian / starring Vlasta Burian

KINO-KVINTET LUDWIGA LEPA

Martin Červinka – housle / violin

Lilija Červinková – housle / violin

Jana Matějková – violoncello / cello

Martin Peschík – klavír / piano

Radim Sládek – harmonium

Milenky starého kriminálního (The Lovers of an Old Criminal)

Režie / Director **Svatopluk Innemann**

Scénář / Screenwriters **Josef Skružný, Elmar Klos**

Kamera / Director of photography **Otto Heller**

Hrají / Cast **Jan W. Speerger, Vlasta Burian,**

Anny Ondráková, Emilie Nitschová, Jiří Hron,

Betty Kysilková, Věra Hlavatá, Jindřich Plachta

Kolem roku 1907/1908 dochází v kinematografii k významnému vývojovému zlomu, kdy pomíjí počáteční fáze kočovného promítání ve stanech a dřevěných boudách, a začíná éra stabilních kin. Ve stejné době tak postupně vznikaly biografy v řadě českých měst, k nimž se relativně záhy přiřadil i Český Krumlov. Stálé kino zde založil na podzim roku 1911 vyučený sklenář Ludwig Lep, který se do Krumlova přistěhoval z Vídně. Svůj podnik provozoval v pronajatých prostorách Nové hospody, tedy v budově dnešního Městského divadla. Lepovi se v jeho živnosti dařilo, ačkoli do ní nejednou zasahovaly okolnosti, jež vyplývaly z kombinace globálních a lokálních poměrů. Prakticky ihned po skončení nelehkého období první světové války se o Lepovu licenci k provozování kina začaly ucházet další subjekty, v první řadě městský magistrát, a zároveň Národní jednota pošumavská, jež reprezentovala zájmy české menšiny. Město se svou žádostí neuspělo, Národní jednotě pošumavské ovšem Lep musel dílčím způsobem ustoupit a o svou licenci se s ní od roku 1921 dělil. Ve skutečnosti ale bylo promítání menšinového kina spíše nepravděpodobné a pro Lepa nepředstavovalo výraznou konkurenci. Konec jeho podnikání přišel s připojením Českokrumlovska k Německu v důsledku Mnichovské dohody. Lepovi byla další činnost zakázána s argumentem, že není členem říšské filmové komory (některé zdroje uvádějí, že hlavní příčinou byl Lepův židovský původ, o něm se však oficiální korespondence nezmiňuje). Lep se poté odstěhoval zpět do Vídně, shodou okolností ale zanechal v Českém Krumlově část archivu hudebnin, z nichž se v jeho kině hrálo v éře německého filmu (zde tedy konkrétně do roku 1931, kdy bylo instalováno zařízení pro promítání zvukového filmu). Ačkoli si v současnosti spojujeme doprovod německého filmu hlavně s představou improvizujícího klavíristy, který pohotově reaguje na dění na plátně, skutečnost se od této představy ve většině případů nespíše dost podstatně odlišovala, o čemž svědčí i noty z Lepova archivu. Vesměs jde o tiskem vydávané úpravy pro variabilní sestavu nástrojů, přičemž řazení not i dobové písemné zdroje prokazují, že hudební ansámbl Lepova kina hrál ve složení, které připomeneme na dneš-

ním koncertu, tedy dvoje housle, violoncello, klavír a harmonium. Je nanejvýš pravděpodobné, že v běžném provozu tehdejších kin mohla obdobná tělesa jen stěží dokonale koordinovat svůj hudební projev s filmovými střihy a dějovými detaily. Mnohem spíše tedy šlo o ilustraci převažující nálady dané filmové scény, ve víceméně přesné časové souslednosti. Jádro dochovaných hudebnin tvoří dobově populární tance, pochody, exotizující skladby a směsi melodií z oblíbených oper i operet. Tento repertoár se nevázal k žádnému konkrétnímu filmu, nýbrž byl nasazován opakovaně, spíše s obecným přihlédnutím k základnímu charakteru daného snímku.

Komedie **Milenky starého kriminálního** patří k nejlepším a nejúspěšnějším režijním počínům Svatopluka Innemanna (1896–1945). Scénář je dílem Josefa Skružného (1871–1948), náměty k několika gagům přispěl také Elmar Klos (1910–1993), jenž se později projevil jako jeden z nejvýznamnějších scénáristů československé kinematografie. Snímek pochopitelně těží zejména z hereckého projevu představitelů hlavních rolí, přičemž zároveň zdařile napodobuje schémata amerických filmových grotesek (z technického hlediska stojí za zmínku přinejmenším umně natočená scéna divoké jízdy autem). Premiéra se konala v roce 1927, shodou okolností tedy přesně na rozhraní éry německého a zvukového filmu.

Tato změna ve vývoji kinematografie ostatně příznačným způsobem poznamenala i další kariéry dvou hlavních mužských herců: Vlasta Burian (1891–1962) mohl v dalších filmech krom svého pohybového a mimického mistrovství uplatnit i široký hlasový rejstřík a stal se jedním z nejúspěšnějších filmových komiků meziválečného období. Naopak Jan W. Speerger (1896–1950, vlastním jménem Jan Václav Špergr) patřil k těm, jejichž mluva se pro zvukový film nehodila. Z filmové hvězdy 20. let se tedy velmi rychle stal představitelem epizodních rolí, jímž zůstal s několika výjimkami až do konce svého života. Těchto rolí však ztvárnil mimořádné množství a vzhledem ke své účasti ve více než 270 filmech bývá považován za nejobsazovanějšího českého filmového herce.

Martin Voříšek

PŮVODNÍ KINO V ČESKÉM KRUMLOVĚ – VPRAVO BUDOVA NOVÉ HOSPODY S VÝVĚSKOU LEPOVA KINA

KINO-KVINTET LUDWIGA LEPA jsme s odkazem na jméno někdejšího provozovatele krumlovského kinematografu sestavili pro účely dnešního festivalového večera. Členové ansámblu mají za sebou účinkování v řadě předních souborů různého žánrového zaměření. Krom jiných aktivit všichni v současnosti působí ve významných jihočeských hudebních institucích, konkrétně v Jihočeské filharmonii (Lilija Červinková, Jana Matějková) a v Jihočeském divadle (Martin Červinka, Martin Peschík, Radim Sládek).

Circa 1907/08, film experienced a major development change, with the initial phase of screening in mobile tents and wooden sheds giving way to the era of permanent cinemas. At the time, movie the-

atres started to open in a number of Czech towns and cities. They included Český Krumlov, where in the autumn of 1911 a cinema was established by Ludwig Lep, a glazier by profession, who had moved there from Vienna. He operated his enterprise in the rented premises of the Nová hospoda, a building that today houses the Municipal Theatre. Lep's business thrived, although it was many a time afflicted by circumstances resulting from both the global and local situation. Immediately after the end of World War I, other subjects sought to procure from Lep the licence to run the cinema, primarily the municipal council and the Národní jednota pošumavská (National Šumava Region Union), an organisation representing the interests of the Czech minority. The municipal council failed to achieve its objec-

tive, but the National Šumava Region Union was partially successful, and from 1921 Lep had to compromise and share his licence. Yet the Czech minority organisation screened films rather sporadically, which did not constitute any significant competition. Lep's cinema enterprise only terminated in the wake of the annexation in 1938 of the Český Krumlov region to Nazi Germany as part of the Sudetenland under the Munich Agreement. His activities were banned, as he was not a member of the Reichsfilmkammer (Reich Chamber of Film), but, according to some sources, the true reason was Lep's Jewish heritage, although this was not mentioned in the official correspondence. Subsequently, Ludwig Lep returned to Vienna. Nevertheless, he left behind in Český Krumlov part of the music archive, containing scores that were played in his cinema during the silent film era (until 1931, when he had a device for screening sound films installed). Even though today we presume that silent films were accompanied by improvised music played by a sole pianist promptly reacting to that which was happening on the screen, it would seem that the reality considerably differed, as also attested to by the sheets from Lep's archive. They are universally printed arrangements for variable combinations of instruments, with the scores and the period written sources evidencing that the music ensemble that performed in Lep's cinema was made up of two violinists, a cellist, a pianist and a harmonium player, a formation we will present at today's concert. It is highly unlikely that such ensembles were able to perfectly coordinate their performances with the details of the story that unfurled in the film, hence we can conjecture that they served to etch in the atmosphere and mood of the given scenes, in more or less precisely timed sequences. The majority of the surviving music is popular period dances, marches, exoticising pieces and medleys of melodies from well-known operas and operettas. This repertoire did not pertain to any specific film, it was used repeatedly, with general regard to the basic nature of the movies screened.

The comedy **Milenky starého kriminálního** (The Lovers of an Old Criminal) is one of the finest and most acclaimed creations of the film director Svatopluk Innemann (1896–1945). The script was penned by Josef Skružný (1871–1948), with several sight gags conceived by Elmar Klos (1910-1993), who would go on to become a major Czechoslovak screenwriter. Not surprisingly, the film particularly foregrounds the performances of the leading actors, while concurrently astutely imitating the schemes of the American slapsticks (in technical terms, especially worthy of mention is the craftily shot wild car drive). The Lovers of an Old Criminal was released in 1927, at the time when the silent movie was being superseded by the sound film. By the way, this watershed in the development of the cinema industry impacted the careers of the two leading male actors: Vlasta Burian (1891–1962), who in later films could, besides his movement and mimic mastery, bring to bear his extensive vocal faculties, and who would rank among the most renowned Czech film comedians of the interwar era; and Jan W. Speerger (1896–1950, born Jan Václav Špergr), who, unlike Burian, failed to succeed in sound film and soon declined from a celebrity to an artist who, with a few exceptions, would only be assigned episodic roles until the end of his life. Nonetheless, with respect to his having portrayed a colossal amount of roles and appeared in more than 270 movies, Speerger was among the most frequently cast Czech film actors. *Martin Voříšek*

Named after the former operator of the Český Krumlov cinema, **KINO-KVINTET LUDWIGA LEPA** (Ludwig Lep Cinema Quintet) has been set up specially for today's festival evening. All of them seasoned instrumentalists, the members have performed with numerous noted ensembles focusing on a variety of genres. In addition to other activities, they currently work for major regional music institutions – the South Bohemia Philharmonic (Lilija Červinková, Jana Matějková) and the South Bohemia Theatre (Martin Červinka, Martin Peschík, Radim Sládek). ■